LOCUL LUI IISUS MESIA ÎN MANUALELE ȘI CATEHISMELE MAI NOI DIN LUMEA ISLAMICĂ

Stelian Manolache*

***Abstract:** The place of Jesus in the recent school books and catechisms from the Islamic world. Muhammed, the prophet of Islam, transmitted in Mecca and Medina, to his disciples the Quran speaking about the Messiah -Masîh, Jesus-Îsa, and Mary-Maryam. They are mentioned in the Quran of 11, 25, 34 times. For Muhammad, Jesus Messiah and His mother, Mary, represent not only historical figures, but real examples of religious education. For the symposium organised by the Faculty for Orthodox Theology in Alba Iulia, we choose to speak this year, inside the fourth section - Educating young people: between the sacred and the secular - about the education of Muslim children and youth upon Our Saviour Jesus Christ, interpreted in the key of Islamic monotheism, rectifying and correcting all the other monotheist religions, sometimes abolishing them through catechisms and religious school books for several level of education.*

***Keywords:** Holy Gospel, Quran, Jesus Christ, Muhammed, religious school books, catechism.*

Preliminarii

Islamul contemporan, în complexa și extrema varietate a limbilor sale de exprimare în cadrul culturilor și tradițiilor locale, ce însumează peste 1 miliard jumătate de credincioși, reprezintă astăzi unul dintre interlocutorii cei mai exigenți ai dialogului interreligios. În acest dialog, *musulmanii au o anumită concepție religioasă despre Iisus, Fiul Mariei*, o anumită credință - de care trebuie să ținem cont în noul dialog islamo-creștin. În *spiritul deschiderii dialogice și al înțelegerii irenice creștine a toleranței religioase și multiculturalismului*, nu întâmplător, s-a încercat, de aceea, în perioada modernă și contemporană, o apropiere între viziunile celor

* PhD, Assistant Professor, Faculty of Orthodox Theology, at "Ovidius" University, Constanța, Romania.

două mari religii abrahamice, pe diferite paliere de abordare teologică¹. Sunt meritorii, din această perspectivă, abordările unor profesori celebri catolici, precum Roger Arnaldez², Maurice Borremans³, Barnes M.⁴, dar și lucrările unor tineri cercetători români precum Adrian Boldișor⁵ și Valentin Iliuța⁶ sub îndrumarea părintelui profesor dr. Nicolae Achimescu, autor al lucrării *Religii în Dialog*, apărută la Editura Trinitas, în anul 2006. Ei și-au propus, în mod oportun și pertinent, *ca noul dialog contemporan creștin-islamic să se dezvolte în adevăr și iubire față de aproapele, în cunoașterea exactă și respectul a ceea ce gândește, crede și spune celălalt interlocutor, inclusiv despre figura fondatoare și centrală a creștinismului. Nu trebuie să uităm că acest dialog, în Duhul Păcii și al Adevărului a fost inițiat de însuși Mântuitorul Iisus Hristos prin dialogul avut cu diferite persoane din medii religioase diferite, precum femeia samarineancă, sutașul Corneliu și femeia din părțile Tirului și ale Sidonului. Din această propovăduire în Duhul Păcii și al Adevărului – unde Mântuitorul afirmă despre Sine că este Calea,*

¹ Ca ultim eveniment amintim abordarea temei dialogului interreligios în cadrul Simpozionului Internațional de la București intitulat *Rolul educației religioase în dezvoltarea dialogului intercultural și interreligios*, desfășurat în 24 martie 2016 la Institutul Teologic Ortodox "Justinian Patriarhul" din București, simpozion coordonat de Nicolae Achimescu. Invitați la acest forum internațional au fost: Muftiul Ierusalimului Mohammad Hussein, Arhimandridul Elias Awad din Ramalla, Isaac Altayef, reprezentantul evreilor samariteni și Hanna Hylaneh, președinte la Înaltei Autorități a Locurilor Sfinte Islamo-Creștine.

² Roger Arnaldez, *Iisus, Fiul Mariei, profetul islamului*, ed. Desclee, Paris, 1980; Idem, *Iisus în gândirea musulmană*, Paris, Desclee, 1988.

³ Maurice Borremans, *Iisus și musulmanii de azi*, Paris, Desclee, 1996.

⁴ Barnes M., *Theology and the Dialogue of Religions*, Cambridge, United Kingdom, Cambridge University Press, 1994.

⁵ Adrian Boldișor, *Importanța și actualitatea dialogului interreligios pentru lumea contemporană: istorie, perspective, soluții*, Craiova, Edit. Mitropoliei Olteniei, 2015.

⁶ Valentin Iliuța, *Comunitatea islamică între tradiție și modernitate. Evaluare din punct de vedere creștin-ortodox*, teză de doctorat noiembrie 2008.

Adevărul și Viața (In. 14,6), creștinii vor trage o concluzie importantă asupra bazei dialogului cu celelalte religii, afirmând, odată cu primele generații apostolice, că Teantropul Iisus Hristos este Domn și Mântuitor, dar și Învățător și Judecător al faptelor noastre, în conformitate cu Evanghelia de la Ioan cap. 5: „Cel ce ascultă și crede în Cel care m-a trimis pe mine are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață, în Împărăția lui Dumnezeu” (5, 24). În lucrarea de mai jos, însă, noi nu vorbim „despre ceea ce noi credem, trăim și afirmăm despre Mântuitorul Iisus Hristos, ca Învățător și Educator al lumii, a cărui cuvinte sunt nemuritoare” (Mt. 24, 35), ci ceea ce cred și afirmă musulmanii despre Iisus (Sura 4:171⁷), Fiul Mariei, în contextul evenimentelor actuale. În virtutea educației noastre religioase creștine dialogice, noi respectăm și ascultăm pe tot credinciosul care este în fața noastră, văzând în el nu numai o creație a lui Dumnezeu, ci chipul Chipului lui Dumnezeu în Istorie (cf. Fac. 1, 26). Nu întâmplător, subiectul ales de noi, pentru această lucrare se va circumscrie în jurul educației religioase primite de tineretul musulman și mai ales a modului cum este propovăduită și receptată în atmosfera religioasă de după anul 2011, această educație religioasă islamică. În cadrul marilor mișcări de mase ale imigranților, prin excelență, musulmani dinspre Orient spre Occidentul creștin, întrebarea care se pune, în acest context al întâlnirii, pe care noi nu îl vedem ca o ciocnire a civilizațiilor, cum îl privești pe acest oaspete care, în loc să îți respecte valorile religioase și culturale, te privește nu ca pe aproapele său, ci te privește ca pe un străin - trăgând cu arma și violând -, o gazdă sclavă de la care poți să iei, fără nici un scrupul, toată bogăția civilizațională, păstrându-ți, dar mai ales impunându-ți, prin forță, credința islamică într-o lume creștină ? De aceea într-o astfel de

⁷ „O, oameni ai Cărtii ! Nu întreceți măsura în credința voastră și nu spuneți despre Allah decât adevărul. Mesia Iisus, Fiul Mariei, nu este decât trimisul lui Allah, Cuvântului /Kalima, pe care l-a trimis Mariei și un Duh de viață la El. Credeți în Allah și în trimișii săi ! Nu mai spuneți Trei (Dumnezeu s.n.) ! Încetați ! Aceasta va fi cel mai bine pentru voi. Unul este Dumnezeu” (Coran, Sura 4:171)

lume încrâncenată, întrebarea care se pune este până unde poate să ajungă această apropiere dialogică, în noul context al neîncrederii reciproce, plecând de la exemplul și modelul, Persoanei Mântuitorul Iisus Hristos ? La aceste întrebări vom răspunde pornind de la analiza locului lui Iisus în manualele și catehismele mai noi religioase din lumea islamică din secolul XX, în funcție de această analiză trăgând, în final, câteva concluzii.

1. Iisus în vechile și noile catehisme islamice

La începutul secolului al XX-lea, a apărut un prim catehism redactat în limba arabă de șeicul egiptean din Damietta, Abd Allah al-Jurdani, care, sub forma *unor întrebări-răspunsuri clare*, din perspectiva doctrinei școlii shafiite a tradiției sunită, *afirmă că trebuie să se creadă în toate cărțile sacre ale islamului, și deci și în al-Injil – Evanghelia lui Iisus*. El este văzut ca penultimul dintre cei 25 de profeți trimiși de Dumnezeu, Mahomed fiind ultimul profet considerat *pecetea profeților, iar Iisus pecetea sfințeniei*. Referindu-se la Vestea cea Bună adusă de Iisus, Abd Allah al-Jurdani, afirmă că *Evanghelia*, care a circulat sub forma a 4 *Evanghelii sinoptice*, au fost elaborate de 4 autori, Matei, Marcu, Luca și Ioan. El scrie că nici unul dintre ei nu l-a văzut pe Iisus Mesia, afirmație nefondată deoarece *Evanghelistul Ioan a fost unul dintre cei mai apropiați ucenici ai Mântuitorului Iisus Hristos*. El afirmă, la fel, în capitolul 3, că *Evangheliile se contrazic între ele, creștinii având mai multe evanghelii, pe care le-au eliminat, în timp, pentru a evita numeroasele contradicții și abundența opiniilor contrare ale autorilor evanghelici (!)*, afirmație la fel de nefondată contestată de critica biblică modernă. Referitor la Iisus, despre care amintește în capitolul 4, acesta scrie ca El este unul dintre cei 25 de profeți, amintiți în Coran. *El nu vorbește, însă, nimic despre viața, miracolele și misiunea Mântuitorului Iisus Hristos*. În anul 1954, într-un alt catehism intitulat *Elementary Teachings of Islam* al autorului Moulana Mohammed Abdoul Aleem Siddiqui, editat în Pakistan, Iisus Mesia este amintit alături de profeții Adam, Noe, Avraam și

Moise⁸, fiind asociat în legătură cu Noul Testament – Son Injil, Tora și Zaburul – Psalmii. Iisus Mesia și cărțile Sfintei Scripturi, deși fac parte dintre cărțile lui Allah dăruite lumii, ele nu se mai prezintă în forma lor originală fiind (re)interpretări elaborate în ultimele secole (?!)⁹. Un alt catehism, intitulat *Calea cea dreaptă* scris de Hussein Abbara, publicat în engleză, în 1978, prin grija Departamentului Afacerilor Religioase a Statului Qatar, în capitolul 5, scrie despre Moise și Iisus, că au primit Revelații conform Surei Coranului 2, 136¹⁰. Aici se precizează că Iisus este născut din Fecioara Maria și după o viață curată și plină de iubire față de oameni, Dumnezeu l-a salvat de la Crucificare. În continuare la pagina 26-27 se afirmă, ca un fapt inedit de dezbatere apologetică între islam și creștinism, că *deși toți profeții sunt ființe umane, ei nu participă niciodată la Ființa lui Dumnezeu. Ei nu sunt decât primitorii revelațiilor care vin de la Dumnezeu, divinitate care nu comunică niciodată direct cu umanitatea*. În același an, 1954, un alt autor, Hammudah Abdelati, a publicat în Statele Unite, un catehism intitulat *Islam in Focus*. În acesta autorul propunea o viziune globală a islamului cititorilor musulmani obligați să trăiască în context occidental. *El scrie că Iisus este musulman, iar cărțile adevărate ale profețiilor Avraam, Moise, David, Iisus, au fost pierdute sau corupte de intervențiile autorilor creștini*. Aceste afirmații vor fi aprofundate în capitolul intitulat *Prejudicii și deformări de care islamul suferă adesea*. Între paginile 153-163, el încearcă să demonstreze cum că *Iisus, Fiul Mariei și dogmele creștine nu pot rezista criticii sănătoase, deoarece conștiința musulmanului este curată, ca și inteligența și credința sa care este solidă, deoarece nimeni nu poate să afirme că Iisus este Fiul lui Dumnezeu, deoarece mulți ar fi asemenea Iisus-ului creștin*. În opinia sa, Iisus musulmanul este diferit de Iisus-ul creștin, El fiind unul dintre cei mai mari trimiși ai lui Dumnezeu, acceptarea Lui fiind

⁸ Moulana Mohammed Abdoul Aleem Siddiqui, *Elementary Teachings of Islam*, Kazi Publications, 1995, p. 18.

⁹ *Ibidem*, p. 15

¹⁰ Hussein Abbara, *The Straight Path*, Doha, Qatar, 1978, p. 21-22.

un articol fundamental al credinței islamice¹¹. El afirmă că misiunea lui Iisus nu este de a salva/mântui, prin mijlocirea unei răscumpărări totale făcute printr-un sacrificiu sângeros, ci prin proclamarea unei vieți drepte, disciplinată pentru a trezii spiritele adormite și a stabili adevărata religie a lui Dumnezeu Allah. Iisus nu este Fiul lui Dumnezeu, ci un trimis al Acestuia, viața sa, pusă sub semnul crucii, fiind respinsă de islam, el nefiind umilit de divinitate, ci, mai curând, înălțat. Neînțelegând antinomia Dumnezeu-Om, Hammudah Abdeladi scrie că Iisus a fost un profet, nu Fiul lui Dumnezeu, profet cu un caracter și o personalitate puternică, sincer în sufletul Său și în manifestarea exterioară a faptelor Sale, un semn văzut al milei de la Dumnezeu pentru lume. În aprilie-mai 1975, apare un alt catehism pentru musulmai din Europa intitulat *Inițiere în Islam*, intenția sa fiind furnizarea pentru noii convertiți a tuturor cunoștințelor necesare pentru ca practica și credința islamică să fie mai ușor de înțeles. În paragrafele 126-159, care tratează despre crezul islamic, se scrie că *musulmanul crede în Dumnezeu, în îngeri, în cărțile sale sacre, în profeții și trimișii Săi, în eshatologie, predestinație și în liberul albitru*. Între cei 25 de profeți, Iisus este menționat alături de Ioan Botezătorul, cu mențiunea că omul poate merge către Dumnezeu, dar rămânând tot timpul om și departe de divinitate¹². Deoarece Iisus nu a avut timp să scrie sau să dicteze, ucenicii Săi vor transmite, posterității, spusele Sale într-un număr de 4 Evanghelii și mai multe apocrife. Toate aceste cărți sacre creștine, scrie Hammudah Abdeladi, sunt însă neconforme cu adevărul Coranului propovăduit de Mohammed¹³. În fine, în anul 1985, în micul catehism, de numai 15 pagini, intitulat *Ce este islamul?*, apărut în Libia fostului dictator Gadaffi, se scrie că musulmanul trebuie să creadă, în principal, în toți profeții și trimișii,

¹¹ Hammudah Abdelati, *Islam in Focus*, Beltsville, Amana Publications, 1975, p. 163.

¹² Revista lunară multilingvistică a musulmanilor din Europa, *Inițiere în islam*, aprilie-mai, 1975, p. 55.

¹³ Ibidem, p. 59-60.

inclusiv în Noe, Avraam și Iisus, Mohammed fiind ultimul și cel mai desăvârșit dintre aceștia.

2. Manualele școlare elementare de educație religioasă islamică

De la început, trebuie să observăm că învățământul religios în toate țările islamice este obligatoriu, nefiind opțional. Manualele școlare de educație religioasă, de aceea, vor fi la loc de cinste, pe toată durata școlarizării, începând de la ciclul preparator/primar, până la ultimele clase ale învățământului secundar. În rândurile ce urmează, din lipsă de informații bibliografice, vom vorbi numai despre manualele și educația religioasă din Iordania și din Siria. Ca o caracteristică a tuturor acestor manuale, este faptul că aceste manuale încearcă să surprindă virtuțile religiei islamice și a principiilor moralei musulmane, printre profeții islamului, la loc de cinste fiind amintit, ca un model de comportare religioasă, și Iisus, Fiul Mariei. *Prezentarea Lui Iisus este făcută, însă, întotdeauna comparativ, în oglindă, cu profetul Mohamed, care este văzut ca o pecete a profeților în tot ceea ce este practică religioasă și vestire a voii lui Dumnezeu.* Astfel, în manualul de clasa a III-a elementară, Iisus și Evanghelia pe care a dăruit-o lumii este prezentat *ca un profet al lui Dumnezeu, autor al unei cărți revelate.* În clasa a IV-a elementară, se face un pas înainte prin oferirea de informații noi, în cheie islamică, prin precizarea *credinței trimișilor lui Dumnezeu și unicitatea mesajelor respective ale lor.* Astfel despre Maria, mama lui Iisus, se spune că a crescut într-o familie cu descendență religioasă deosebită, familie respectată de majoritatea membrilor comunității evreiești. La vârsta tinereții, îngerul Gavriil a venit și a anunțat-o că va da naștere unui băiat, fără ca ea să fie căsătorită. *Nașterea pruncului s-a făcut lângă un palmier, în Betleem, în Palestina. Când Maria l-a adus pe pruncul Iisus să-L prezinte conaționalilor săi evrei, aceștia au întrebat-o cum de l-au adus în fața lor pentru că ea nu era căsătorită. Atunci ea le-a făcut semn să vorbească copilului, dar evreii i-au răspuns, în batjocură, că nu are cum să le răspundă un*

nou născut. Ca o minune, prin puterea Domnului, pruncul Iisus a vorbit și le-a spus evreilor că este supusul – muslim - și trimisul – profetul - lui Dumnezeu. Până la vârsta bărbăției, Iisus a primit o educație deosebită de la Maria, ca ulterior Dumnezeu să-i dezvăluie Evanghelia pentru a-i reconvertii pe copii lui Israel către credința în Dumnezeul Unic. Cu toate că majoritatea evreilor au refuzat să creadă în misiune Lui, un număr mic dintre ei îi vor devenii ucenici. Mesajul Său religios a fost concretizat în viața Sa virtuoasă și credința într-un Dumnezeu Unic care l-a ajutat, în minunile făcute de el, să creadă în misiunea Lui. Mai mult, Iisus a fost însărcinat cu vestirea unui viitor profet/paraclet care este Mohamed, ultimul profet al lui Dumnezeu. Văzând amploarea pe care a luat-o mesajul lui Iisus, evreii, ca să împiedice această nouă credință religioasă, au pus la cale un complot pentru a-l ucide prin crucificare. Dumnezeu l-a salvat, însă, din mâinile lor și l-a ridicat până la El (Coran 4:157). Următorul manual din clasa a V elementară, va insista, în continuare, asupra credinței trimisului în Unicul Dumnezeu și asupra miracolelor care confirmă misiunea lui Iisus în lume. Sunt prezentate, ca miracole, vindecarea orbului și învierea unui mort. Cu toate acestea, puțini oameni au crezut în El, spre deosebire de minunile lui Mohamed și Cartea Coranului care sunt crezute în integralitatea lor inimitabilă. Manualul de clasa a 6-a continuă pe acest paralelism a celor două cărți sacre și a celor doi profeți, cu ieșirea în evidență a lui Mohamed. În lecția a 6-a se afirmă că Sfânta Carte a Coranului, adusă de Mohamed, este legea supremă care abrogă tot ceea ce a fost precedent, pentru că el a fost conservat autentic fără transformări sau falsificări de creștini, versiunile mesajului lor revelat fiind contrafăcute și mergând contra perfecțiunii divine și a trimisului lui Dumnezeu. Despre „Coran” se afirmă că este unic, el nefiind multiplicat ca celelate cărți sacre creștine, este cartea perfectă, dovada concretă împotriva falsificării mesajului divin de către creștini și evrei. La nivelul secundar, precum primele manuale din clasa I-a și a II-a secundară, se dezvoltă, în continuare, apoi o teologie a profeției perfecte confirmată de viața și activitatea lui Mohamed. Iisus, în aceste manuale, începe să fie,

din ce în ce mai mult, trecut în planul doi, ca în clasa a III-a secundară, deja să se prezinte caracterul religios politic al islamului prin inocularea ideii că conducerea politică a credincioșilor (a musulmanilor s. n.) nu poate să aparțină necredincioșilor, de unde Dumnezeu a instituit, pentru musulmani, *regulile relației lor cu necredincioșii, care sunt catalogați ca fiind politeiști, scripturiști sau ipocriți*. În continuarea abordărilor acestui manual se vorbește despre relațiile musulmanilor cu oamenii scripturilor. Se afirmă, în acest context, că dacă se investighează versetele Coranului, se constată că credințele oamenilor scripturii sunt deviate de la adevărata credință și că ei nu cred în toți profeții. *Necredincioșii nu urmăresc să afle religia adevărată, nici voința divină pe care Dumnezeu a revelat-o profeților săi*. În acest context, Coranul îi invită pe musulmani să discute cu necredincioșii despre credința sănătoasă, a monoteismului pur, a iertării și a reîmpăcării cu Divinitatea. Se scrie mai departe că după ce islamul, ca religie a fost așezat pe baze stabile în peninsula arabică, prin ultimele versete ale Coranului transmise lui Mohamed, *musulmanii au datoriat să-și respecte legea, de unde, inclusiv, pregătirea de luptă, precum campania militară din Tabuk pentru a-i înfrunța pe bizantinii creștini*. În același timp, se afirmă, că islamul nu dorește ca oamenii să fie forțați să îmbrățișeze noua religie, nu-i forțează să-și schimbe riturile și credințele lor dacă ei își respectă pactul religios-politic cu islamul și nu declară ilegal ceea ce Dumnezeu/Allah și trimisul lui, Mohamed a interzis – cămăta, exploatarea oamenilor, corupția.

3. Manualele siriene de educație religioasă islamică

Ca și manualele iordaniene de educație islamică, manualele siriene, în număr de 10, sunt elaborate pentru perioada școlară de învățământ general, desfășurată în două etape, de învățământ primar și, respectiv, învățământ secundar. În manualul de clasa a III-a elementară, se amintește despre Iisus și Evanghelia Sa, amintindu-se că acestea sunt cărți cerești, dezvăluite profeților pentru a conduce omenirea pe calea binelui. Fiecare comunitate umană a avut un trimis – profet al său. Aceste lucruri se reiau în manualele clasei a IV-a și a V-a elementară, cu observația că aici se insistă pe ideea că *Evanghelia invită să nu se adore decât pe unicul Dumnezeu, la loc de cinste fiind situat și Iisus, văzut ca unul dintre cei 25 de profeți ai lui Allah*. În manualul de clasa a V-a elementară, se adaugă, la cele spuse mai sus, că *Evanghelia descoperită de Iisus cuprinde predici și parabole care au preocupat, în special, poporul evreu și mai noii săi discipoli creștini*. În toate aceste prime cărți elementare, se afirmă despre cărțile sacre că ele propovăduiesc dragostea, mila, întreajutorarea între oameni, scoțându-se în evidență că aceștia trebuie să-l adore pe Dumnezeu Unicul, care nu este asociat cu nimeni și cu nimic. Mai departe se afirmă, pe ton polemic apologetic, că Tora, pe care o citesc evreii, diferă de ceea ce i-a fost dezvăluit de Dumnezeu lui Moise, precum și Evanghelia pe care o citesc și astăzi creștinii. Coranul este singurul care, fiind dezvăluit lui Mohamed, nu a suferit intervenții sau schimbări, el fiind același peste tot în lume. În manualul de clasa a VI-a se reia, într-o altă notă, în manualele anterioare, anume, că islamul este o religie venită după iudaism și creștinism, că Mohamed este profetul venit după Moise și Iisus, iar Coranul este singura carte care nu numai că confirmă adevărul despre Dumnezeu, dar și abrogă toate celelalte cărți. În următoarele clase secundare, se aprofundează, din ce în ce mai mult, această funcție critică contestată a Cărții sacre a islamului contra celorlalte cărți avraamice.

Concluzii

În prezentul studiu am încercat să scoatem în evidență liniile de forță, pornind de la diferite catechisme și manuale gimnaziale, despre ceea ce cred și spun musulmanii despre Iisus, despre locul și importanța Lui în educația religioasă a islamului. *În Iisus Mesia, începând cu profetul Mohamed, până la ultimii comentatori ai Coranului, ei găsesc, în Acesta, identificarea perfectă a unuia dintre cei 25 de mari profeți ai islamului, cea mai mare calitate a Sa fiind sfințenia.* Pentru întemeietorul islamului, dacă evreii sunt de disprețuit pentru că nu l-au primit pe Iisus, așa cum l-au primit musulmanii, creștinii nu sunt cu mult mai departe de evrei, căci *dragostea lor pentru Dumnezeu-Omul Iisus Hristos îi aduce, din contră, la exagerări, care nu sunt conforme cu realitatea Revelațională. Astfel musulmanii nu văd în El, niciodată, pe Fiul lui Dumnezeu, ci numai un trimis/supus al Său (Sura 4:17 și Sura 9: 30-31). La fel, El nu este Hristosul Evangheliilor contra-făcute creștine, ci musulmanul/supusul, integrat perfect în concepția de ansamblu pe care islamul și-o face despre profeție și profeți, despre lume, politică și despre religie în Cartea Coranului, unde destinul omului, chiar dacă este educat, nu va putea influența istoria mântuirii și sfințirea lumii*¹⁴. Din scurta trecere în revistă a catehismelor și manualelor de educație religioasă, observăm că musulmanii acordă o importanță deosebită lui Iisus Mesia și a mesajului Său evanghelic, considerându-l unul dintre cei 4 mari profeți ai Islamului, înaintemergătorul profetului Mohamed. Se observă, în acest context, că *Sfânta Scriptură servește ca o matrice fundamentală religioasă pentru reinventarea, din perspectiva arabă, a mesajului profetului Mohamed, cu observația că mesajul islamic este, însă, total diferit de*

¹⁴ „O, oameni ai Cărții ! Nu întreceți măsura în credința voastră și nu spuneți despre Allah decât adevărul. Mesia Iisus, Fiul Mariei, nu este decât trimisul lui Allah, Cuvântului /Kalima, pe care l-a trimis Mariei și un Duh de viață la El. Credeți în Allah și în trimișii săi ! Nu mai spuneți Trei (Dumnezeu s.n.) ! Încetați ! Aceasta va fi cel mai bine pentru voi. Unul este Dumnezeu” (Coran, Sura 4:171)

mesajul Evangheliei propovăduite de Mântuitorul Iisus Hristos. Aceasta se vede din modul de a face exegeză asupra lui Iisus Mesia și a situațiilor biblice expuse în Sfânta Scriptură, care prin perspectiva autarhică a lui Mohamed, va face ca dialogul interreligios să fie foarte greu de abordat în actualele condiții. Cu toate că Iisus Mesia este considerat pecetea sfințeniei, iar Mahomed pecetea profeției, reinventarea în stil propriu, în cheie islamică, va face din acesta un profet fără mesianism, iar mama Sa, Fecioara Maria, nefiind socotită niciodată ca Născătoare de Dumnezeu. Cu alte cuvinte, perspectiva islamică îl va prezenta pe Iisus Mesia, numai dintr-o perspectivă seculară gnostică, pur umană, pe filieră monofizită și nestoriană, știrbindu-i, astfel, bunul Său cel mai de preț al prerogativei divine ca Fiul al lui Dumnezeu. Această viziune se datorează concepției reduționiste proprii a profetului Mohamed, pentru care Dumnezeu este Unic, Dumnezeu care nu a născut și care nu s-a născut, nefiind egal pentru nimeni. Profetul Mohamed are o reprezentare alterată și asupra Trinității Tatălui, Fiului și Sfântului Duh, Trinitate pe care o vede sub pseudo-forma lui Dumnezeu Tatăl, Maria și Iisus (Sura 5:116), confundând structura inimitabilă, Unică, a lui Dumnezeu în esența Lui, cu manifestarea celor 3 Persoane Treimice în lume. Cu alte cuvinte, Mohamed nu a înțeles raportul subtil dintre Natură și Persoană. Pentru musulmani Iisus este un profet respectat, aceștia văzându-l întotdeauna, însă, în oglindă vis-a-vis de profetul Mohamed, care este pecetea finală a profețiilor. Dacă primul este văzut ca un profet model prin sfințenia vieții sale, Mohamed este cel care va încheia mesajul lui Dumnezeu, prin adevărul forței mesajului său apologetic și războinic, demonstrând, în subsidiar, supremația religiei islamice asupra tuturor religiilor lumii, supremație religioasă în virtutea căreia pot inclusiv să ocupe, inclusiv politic, și alte teritorii dincolo de arealul Orientului Mijlociu.

Bibliografie

1. *** *Biblia* sau *Sfânta Scriptură*, tipărită cu binecuvântarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, București, Edit. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1991.
2. *** *Coranul*, traducere în limba română de George Grigore, București, Edit. Herald, 2015.
3. Abbara, Hussein, *The Straight Path*, Doha, Qatar, 1978.
4. Abdelati, Hammudah, *Islam in Focus*, Beltsville, Amana Publications, 1975.
5. Aleem Siddiqui, Moulana Mohammed Abdoul, *Elementary Teachings of Islam*, Kazi Publications, 1995.
6. Arnaldez, Roger, *Iisus, Fiul Mariei, profetul islamului*, Paris, Desclée, 1980
7. Barnes, M., *Theology and the Dialogue of Religions*, Cambridge, United Kingdom, Cambridge University Press, 1994.
8. Boldișor, Adrian, *Importanța și actualitatea dialogului interreligios pentru lumea contemporană: istorie, perspective, soluții*, Craiova, Edit. Mitropoliei Olteniei, 2015.
9. Borremans, Maurice, *Iisus și musulmanii de azi*, Paris, Desclée, 1996.